

PRAVNI ŽIVOT

ČASOPIS ZA PRAVNU TEORIJU I PRAKSU

»Pravni život«, časopis za pravnu teoriju i praksu pojavio se 1952. godine kao zajedničko glasilo udruženja pravnika Srbije i Bosne i Hercegovine, a nešto docnije i Udruženja pravnika Crne Gore.

Pošto su ostala dva udruženja počela izdavati sopstvene časopise, »Pravni život« 1969. godine postaje glasilo Udruženja pravnika Srbije.

Časopis objavljuje teorijska istraživanja i studije iz jugoslovenskog i uporednog prava kao i materijale sa naučnih i stručnih skupova. U njemu se poklanja pažnja svemu onome što se u pravnom životu zbiva. Na njegovim stranama objavljuju se izabrane odluke iz sudske i arbitražne prakse, osvrti i prikazi novih knjiga kao i raznovrsni prilozi iz svakodnevne prakse. Kao glasilo Udruženja pravnika Srbije, časopis prati delatnost pravničke organizacije i o njima obaveštava čitaoce.

Dosadašnji urednici »Pravnog života« bili su: Mihailo Đorđević (1952–1969), dr Živojin Aleksić (1969–1975) i dr Milan Petrović (1975–1980).

Broj 10/2016 / Godina LXV / Knjiga 584

1-780

B e o g r a d

Glavni i odgovorni urednik
SLOBODAN PEROVIĆ

Redakcija
MIODRAG ORLIĆ, SLOBODAN PEROVIĆ,
RATOMIR SLIJEPČEVIĆ

Izdavački savet
Budimir Košutić, Petar Milutinović, Miroslav Paunović,
Slobodan Perović, Dragoljub Petrović, Gordana Stanković,
Slobodan Šoškić, Miroslav Varićak

Izdavač
UDRUŽENJE PRAVNIKA SRBIJE
Beograd, Krunska 74
tel. 244-69-10
fax 244-30-24, poštanski fah 18
E-mail: upj@EUnet.rs
www.Kopaonikschool.org

Lektura i korektura
Dragana Beker

Kompjuterska obrada i prelom teksta
Javorina Beker

Pretplata za 2016. godinu iznosi: za fizička lica – 4.000 dinara,
za pravna lica – 8.000 dinara, za inostranstvo – 200 Eura,
Pretplata se vrši na žiro račun broj: 310-203539-17
Pretplata ne obuhvata tematske brojeve

Tiraž: 1.000 primeraka

Štampa: FUTURA, Petrovaradin

RODNA ŽIVKOVSKA,
TINA PRŽESKA

NOVINE U REGULISANJU TRAJNIH OBJEKATA U ZAKONODAVSTVU REPUBLIKE MAKEDONIJE

U V O D

Urbanističkoppravna regulativa R. Makedonije razlikuje nekoliko vrsta građevinskih objekata koji se mogu nalaziti na građevinskom zemljištu. Radi se o trajnim, privremenim i bespravnim objektima, kao i o tzv. urbanoj opremi. U cilju predstavljanja i analize novina u zakonskoj regulativi u pogledu trajnih objekata, što je cilj ovog rada, na početku ćemo ukazati šta je “objekat na građevinskom zemljištu,” a zatim ćemo konstatovati kriterijume na osnovu kojih zakoni (i civilna doktrina¹) razlikuje ove objekte.

Pojam “objekat na građevinskom zemljištu” i vrste objekata na građevinskom zemljištu

Opšti Zakon o svojini i drugim stvarnim pravima R. Makedonije iz 2001. godine (Закон за сопственост и други стварни права)² govori o objektu na

Dr Rodna Živkowska, profesor Pravnog fakulteta “Justinijan Prvi”, Univerzitet “Sv. Kiril i Metodij” u Skoplju.

Dr Tina Pržeska, profesor Pravnog fakulteta “Justinijan Prvi”, Univerzitet “Sv. Kiril i Metodij” u Skoplju.

¹ Vidi: R. Živkowska, *Stvarno pravo*, Evropa 92, Skopje, 2005, str. 160-161; Isto i: P. Simonetti, *Nekretnine kao objekti prava vlasništva i prava građenja*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. (1991) v. 30, br. 1, 2009, str. 38-39.

² Zakon za sopstvenost i drugi stvarni prava, *Sl. vesnik na RM*, br. 18/01, 92/08, 139/09 i 35/10.

građevinskom zemljištu, ali pri tome ga pojamovno ne određuje. Analiza odredaba koje se odnose na građenje na zemljištu, kao zakonskom načinu sticanja prava svojine,³ pokazuje da Zakon o svojini razlikuje građevinske objekte “izgrađene saglasno građevinskim propisima” (чл. 116) i građevinske objekte “izgrađene bez odobrenja za građenje” (чл. 121), koji se danas nazivaju “bespravno izgrađeni objekti.”

1. Za razliku od opšteg Zakona o svojini, koji ne određuje generalno šta je objekat, pozitivno pravo Republike Makedonije u pogledu pojmovnog određivanja objekata koji se nalaze na građevinskom zemljištu otišlo je nekoliko koraka unapred. U ovom pogledu, Zakon o građenju (Закон за градење)⁴ poznaje dva instituta: “gradnju” i “objekat”. “Gradnja” prema ovom Zakonu je “sve što je nastalo izgradnjom i povezano je sa zemljištem, i predstavlja fizičku, tehničkotehnološku i građevinsku celinu zajedno sa izrađenim instalacijama, odnosno opremom” (чл. 2. ст. 1. т. 2). Građenje, prema ovom Zakonu, je tako određeno da u sebi sadrži sve građevinske zahvate (dogradnju, nadgradnju, rekonstrukciju, adaptaciju itd.). Međutim, prema Zakonu, gradnja sama po sebi nije građevinski objekat. Ona postaje građevinski objekat tek u momentu kada izvođač gradnje i investitor izvrše primopredaju zapisnikom o primopredaji izvedene gradnje kao građevinskog objekata, što znači da u momentu primopredaje “gradnja se transformiše u građevinski objekat”.

Iz navedenih odredaba možemo zaključiti da je građevinski objekat završena gradnja, ali da još nije nepokretna stvar u stvarnopravnom smislu.⁵ Ona to postaje tek u momentu kad se upiše u javnu knjigu za upis prava na nepokretnosti i time se ustvari upisuje – uknjižuje pravo svojine u korist investitora i to na osnovu zakonskog načina sticanja prava svojine putem građenja, tj. u smislu člana 113. Zakona o svojini.

Zakon o građenju sadrži odredbe o imperativnom upisivanju prava nepokretnosti u javnu knjigu (чл. 96),⁶ ali ovaj Zakon ne naziva ovaj objekat “trajnim,”

³ Vidi: čl. 113. Ibid.

⁴ Zakon za građenje, *Sl. vesnik na RM*, br. 130/09, 124/10, 18/11, 36/11, 54/11, 13/12, 144/12, 25/13, 79/2013, 137/13, 163/13, 27/14, 28/14, 42/14, 115/14, 149/14, 187/14, 44/15, 129/15, 129/15, 217/15, 226/15, 30/16, 31/16, 39/16 i 71/16.

⁵ Za stvar u stvarnopravnom smislu videti: P. Живковска, *цит. дело*, str. 146-148. Isto i: Ph. Simler, *Les biens, Le droit en plus*, Presses universitaires de Grenoble, 1996, str. 5-6.

⁶ Član 96. Zakona o građenju u sagalsnosti je sa članom 142, stav 1. Zakona o katastru nepokretnosti koji propisuje da “upis prava svojine i drugih stvarnih prava na nepokretnostima u katastar nepokretnosti je imperativno, a upisivanje drugih prava na nepokretnosti, uslovno upisivanje i upisivanje fakata u vezi nepokretnostima vrši se samo u slučajevima kad je to propisano Zakonom o katastru nepokretnosti ili posebnim zakona”

što on ustvari jeste. To decidno proklamuje novi Zakon o građevinskom zemljištu iz 2015. godine (Закон за градежно земјиште)⁷ koji izričito određuje da je objekat od trajnog karaktera “objekat koji je upisan u javnu knjigu za upis prava na nepokretnosti” (чл. 2. ст. 4). Svakako da Zakon o građevinskom zemljištu u ovom slučaju pod upisivanjem podrazumeva uknjiženje kao konačno i bezuslovno upisivanje u katastar nepokretnosti (Закон за катастар на недвижности)⁸ i to na osnovu odobrenja za građenje i preostale građevinskotehničke dokumentacije i to u imovinskom listu, kao javnoj ispravi kojom se dokazuje pravo svojine.⁹ Sve izneto navodi nas na zaključak da je građevinski objekat nepokretna stvar u fizičkom smislu reči koja se nalazi na građevinskom zemljištu i to na osnovu odobrenja za građenje i ostale građevinskotehničke dokumentacije. Ukoliko se taj građevinski objekat, kao fizička stvar, upiše u katastar nepokretnosti tj. uz postojanja *modusa aqurendi*, onda građevinski objekat, kao stvar u fizičkom smislu, postaje i stvar u stvarnopravnom smislu, tj. stvar na kojoj se tek onda može steći pravo svojine kao glavno stvarno pravo i druga stvarna prava određena zakonom.

Potrebno je ukazati da Zakon o katastru nepokretnosti predviđa da su nepokretnosti: “zemljišta, zgrade, posebni i zajednički delovi zgrada i drugi objekti i infrastrukturni objekti.” Iz ove formulacija proizlazi da se na zemljištu kao glavna stvar (polazeći od načela *superficies solo cedit*) mogu naći sledeće nepokretnosti: zgrade, posebni i zajednički delovi zgrada i drugi objekti i infrastrukturni objekti. Pri tome, svi ovi objekti upisuju se u katastar nepokretnosti na osnovu odobrenja za gradnju i svi su oni objekti trajnog karaktera. Zbog toga, s pravom je pisao profesor Simonetti da “odobrenje za građenje povezuje zemljište i objekat i uspostavlja pravno jedinstvo između njih.”¹⁰

2. Kao što smo ranije kazali, opšti Zakon o svojini govori i o “građevinskim objektima izgrađenim bez odobrenja za građenje.” Specijalni zakon, tj. Zakon o postupanju sa bespravno izgrađenim objektima (Закон за postapuvanje so bespravno izgrađeni objekti)¹¹ objekte ove vrste naziva “bespravno izgrađeni objekti.” Prema članu 2. Zakona to su objekti koji su izgrađeni bez odobrenja za građenje ili u suprotnosti za odobrenjem za građenje, ili kraće rečeno “bespravni objekti.” Odre-

⁷ Sl. vesnik na RM, br. 15/15, 98/15, 193/15, 226/15 i 31/16.

⁸ O vrstama upisivanja u katastru nepokretnosti videti: čl. 169-173, Zakona o katastru nepokretnosti (Закон за катастар на недвижности, Sl. vesnik na RM, br. 55/13, 41/14, 115/14, 116/15, 153/15 i 192/15).

⁹ Vidi: čl. 156, st. 1, Ibid.

¹⁰ Vidi: P. Simonetti, *Pravo građenja*, Sarajevo - Beograd, 1986.

¹¹ Sl. vesnik na RM, br. 23/11, 54/11, 155/12, 53/13, 72/13, 44/14, 115/14, 199/14, 124/15, 129/15, 217/15 i 31/16.

divanje bespravno izgrađenih objekata daje i Zakon o građenju koji ih naziva “*bespravna gradnja*.” Prema stavu 2. člana 56. ovog Zakon gradnje i delovi gradnje izgrađeni bez odobrenja za građenje su bespravne gradnje. Prema članu 159. Zakona o katastru nepokretnosti (koji isto tako upotrebljava naziv “*bespravno izgrađeni objekti*”), ovi objekti se evidentiraju u posebnom, tzv *evidentnom listu* koji ne pretstavlja javnu ispravu.¹²

Prema navedenim odredbama može se konstatovati da bespravno izgrađeni objekti nisu nepokretne stvari u stvarnopravnom smislu reči zbog toga što je građenje u ovom slučaju protivpravno, bez postojanja građevinskotehničke dokumentacije. Zbog toga Zakon ne dozvoljava sticanje prava svojine i drugih stvarih prava na bespravno izgrađenim objektima i oni se ne upisuju u imovinskom listu, već se evidentiraju u tzv. “*evidentnom listu*” koji nije javna isprava, a time i nije dokaz o sticanju prava svojine i drugih stvarnih prava.

3. Pored objekata od trajnog karaktera, urbanističko zakonodavstvo Republike Makedonije govori i o tzv. privremenim objektima. Prema Zakonu o građevinskom zemljištu privremeni objekat je montažno-demontažni ili tipski objekat koji se postavlja na građevinsko neizgrađeno zemljište radi privremene upotrebe prostora do realizacije urbanističkog plana (чл. 2. ст. 1. т. 5)¹³. Prema stavu 1. člana 79. Zakona o građenju, jedinice lokalne samouprave donose Godišnji program za postavljanje privremenih objekata kojim se utvrđuje prostor na kome se može postaviti privremeni objekat, a koji predstavlja građevinsko neizgrađeno zemljište. Prema stavu 5. privremeni objekti se postavljaju nakon dobijenog *odobrenja za postavljanje privremenog objekta* koje izdaje Gradonačelnik jedinice lokalne samouprave licima s kojima je zaključio ugovor o kratkotrajnom zakupu.

Iz ovih odredaba Zakona o građenju može se zaključiti da se privremeni objekti “*postavljaju na građevinsko neizgrađeno zemljište*” i to na osnovu dozvole za postavljanje privremenog objekta u saglasnosti sa Programom za postavljanje privremenih objekata, koji je donela jedinica lokalne samouprave. Civilna doktrina, kao i sudska praksa, smatra da su privremeni objekti pokretne stvari polazeći od fakta da se oni ne upisuju u javne knjige za upis prava na nepokretnostima.

4. Zakon o svojini uopšte ne govori o tzv. “*urbanoj opremi*” koja se, isto tako, može nalaziti na građevinskom zemljištu. Zakon o građevinskom zemljištu ne određuje pojam urbane opreme, već samo u članu 39. Zakona propusuje da se na građevinskom izgrađenom zemljištu može postaviti urbana oprema prema uslovima i načinu koji su utvrđeni Zakonom o građenju, Zakonom o lokalnoj samo-

¹² Videti: čl. 159. st. 2. Zakon o katastru nepokretnosti...

¹³ Isto određenje daje i Zakon o građenju u članu 2. stav 1. tačka 3.

upravi i Zakonom o gradu Skoplje. Za razliku od ovog Zakona, Zakon o građenju nabraja koje stvari predstavljaju urbanu opremu u pravnom životu Republike Makedonije. U ovom smislu, stav 1. tačka 4. člana 2. Zakona o građenju propisuje da se pod urbanom opremom podrazumeva: oprema za prodaju karata za javni prevoz, novina, suvenira, opreme, hrane, autobuska stajališta, telefonske govornice itd. Urbana oprema, isto kao i privremeni objekti, se ne gradi već se “*postavlja*”. Za razliku od privremenih objekata koji se postavljaju na građevinskom neizgrađenom zemljištu, urbana oprema, prema članu 80. Zakona o građenju, postavlja se na javne površine koje predstavljaju građevinsko izgrađeno i uređeno zemljište pod uslovom da se time ne poremeti osnovna namena prostora i bezbednost saobraćaja. Urbana oprema se postavlja na osnovu *odobrenja za postavljanje urbane opreme* koje donosi gradonačelnik jedinice lokalne samouprave, saglasno Programu jedinice lokalne samouprave u kome se utvrđuje broj, vrsta i veličina urbane opreme, kao i lokacija i objekti na kojima se ona može postaviti (čl. 80-a).

Iz ovih odredba se može zaključiti da se urbana oprema, isto kao i privremeni objekti “*postavlja*”, a ne izgrađuje, i to na osnovu odobrenja za njihovo postavljanje koje je u saglasnosti sa Programom jedinice lokalne samouprave. Autori ovog rada smatraju da se urbana oprema treba tretirati kao pokretna stvar, s obzirom da se ne upisuje u javne knjige za upis prava na nepokretnosti i, prema tome, ona je stvar u stvarnopravnom smislu, tj. može biti objekat prava svojine i drugih stvarnih prava.

Na osnovu prikazane pozitivnopravne regulative o vrstama objekata koji se mogu nalaziti na građevinskom zemljištu, autori ovog rada nedvosmisleno zaključuju:

1) Na građevinskom zemljištu mogu se nalaziti objekti od trajnog karaktera, bespravno izgrađeni objekti, privremeni objekti i tzv. urbana oprema.

2) Autori ovog rada smatraju da pravo Republike Makedonije u diferenciranju objekata koji se mogu nalaziti na građevinskom zemljištu polazi od činjenice da li se objekat nalazi na osnovu odobrenja za građenje, kao upravnog akta, ili na osnovu odobrenja za postavljanje tog objekata.

3) Ukoliko se objekat nalazi na građevinskom zemljištu na osnovu odobrenja za građenje i pri tome je upisan u imovinskom listu u katastar nepokretnosti, kao javnoj ispravi za dokazivanje postojanja prava svojine, onda se u pravu Republike Makedonije smatra da se radi o trajnom objektu koji u stvari jeste nepokretna stvar.

4) Kad je objekat koji se nalazi na građevinskom zemljištu izgrađen bez odobrenja za građenje ili u suprotnosti sa odobrenjem za građenje, zakonodavac smatra da se radi o bespravno izgrađenom objektu koji se evidentira u evidentnom listu u katastru nepokretnosti koji nije javna isprava za dokazivanje postojanja

prava svojine i da pri tome taj objekat ne predstavlja stvar u stvarnopravnom smislu reči.

5) Ako se objekat nalazi na građevinskom neizgrađenom zemljištu na osnovu odobrenja za postavljanje, u makedonskim urbanističkim propisima se smatra da je taj objekat privremeni objekat, i on se ne upisuje (uknjižuje) u katastar nepokretnosti, pa se, prema tome, smatra da je takav objekat pokretna stvar.

6) Kad se objekat se nalazi na građevinskom izgrađenom zemljištu na osnovu odobrenja za postavljanje, zakonodavac kvalifikuje ove objekte kao urbanu opremu koja se ne upisuje u katastar nepokretnosti, pa prema tome predstavlja pokretnu stvar.

*Novine u pogledu pravnog regulisanja objekata od trajnog karaktera
u pravu Republike Makedonije*

Analiza urbanističkog zakonodavstva Republike Makedonije (Zakon o građevinskom zemljištu, Zakon o građenju, Zakon o katastru nepokretnosti i Zakon o postupanju sa bespravno izgrađenim objektima) pokazuje da su na terenu građenja objekata od trajnog karaktera nastale značajne novine koje su predmet razmatranja ovog rada. Sve ove novine su rezultat urbanističkih potreba odnosno njima se želi olakšati proces gradnje.

U prikazu novina prvo će biti reči o novoj regulativi u vođenju upravnog postupka za izdavanje odobrenja za građenje.

1. U ovom pogledu prva krupna novina odnosi se na nove nosioce prava građenja, odnosno investitora. U ovom smislu, do donošenja izmene Zakona, nosilac prava građenja (investitor) prema člana 13. Zakona o građenju je: a) pravno ili fizičko lice koje je vlasnik zemljišta na koje se gradi gradnja; b) lice koje je steklo pravo dugotrajnog zakupa na građevinskom zemljištu; c) koncesionar; d) nosilac prava službenosti radi građenja; e) lice kome je preneto pravo građenja od strane vlasniku zemljišta ili nosioca prava dugotrajnog zakupa, i f) drugo lice koje je steklo pravo građenja saglasno Zakonu.

Nova promena, tj. novi član 13-a Zakona o građenju određuje i novog nosioca prava građenja, a to su javna preduzeća i drugi subjekti koje je osnovala Vlada, Skupština ili jedinice lokalne samouprave i koji su nosioci prava trajnog korišćenja na građevinskom zemljištu radi izgradnje objekta saglasno Zakonu o građevinskom zemljištu¹⁴ i koji mogu da prenesu svoje pravo građenja na drugo

¹⁴ Prema Zakonu o građevinskom zemljištu, na građevinskom zemljištu u svojini Republike Makedonije može se zasnovati novo tzv. "pravo trajnog korišćenja radi gradnje na građevinskom zemljištu", koje se pravo ne sme poimati sa pravom trajnog korišćenja kao reminiscencije društvene

fizičko ili pravno lice (ukoliko dobiju saglasnost od Vlade Republike Makedonije i to putem javnog poziva ili putem dostavljanja ponuda).

Pored ovog novog nosioca, Zakon o građenju predviđa još jednog nosioca prava građenja, a to je *“lice koje je steklo pravo građenja rešenjem stečajnog sudije doneto u stečajnom postupku.”* Uvođenje ovog lica za investitora u pravnoj regulativi posledica je činjenice što su u pravnom životu Republike Makedonije nastale situacije da je veći broj investitora, nakon stečenog odobrenja za građenje, došao u situaciju da ne može ispunjavati dužničke obaveze do tog stepena da je prema njima bio otvoren stečajni postupak. S obzirom da u takvim situacijama nisu postojale odredbe na osnovu kojih bi sud preneo pravo građenja, zakonodavac je taj problem rešio propisivanjem da i ovi subjekti mogu biti nosioci prava građenja. Istovremeno, sa ovom izmenom vrši se i nova, tj. dopunjuju se odredbe o promeni investitora kojima se, između ostalog, propisuje i promena investitora na osnovu rešenja stečajnog suda (ukoliko ispunjava uslove da bude investitor).

2. Druga krupna novina odnosi se na sprovođenje upravnog postupka u vezi građenja objekata od trajnog karaktera. U ovom kontekstu autori ovog rada žele ukazati da u Republici Makedoniji postoje dve vrste gradnje, za razliku od ranijeg Zakona o građenju iz 2005. koji je propisivao pet kategorije gradnje, i to gradnje prve kategorija i gradnje druge kategorije. Član 57. Zakona o građenju nabroja koje su gradnje prve kategorije, a koje druge kategorije. Prema stavu 1. člana 58. Zakona, gradnje prve kategorije su one gradnje koje su od značaja za Republiku i za koje odobrenje za građenje izdaje organ državne uprave koji je nadležan za obavljanje radova iz oblasti uređenje prostora (Ministarstvo za transport i veze). Prema stavu 2. člana 58. Zakona, gradnje iz druge kategorije su one gradnje lokalnog značaja za koje odobrenje za građenje izdaje gradonačelnik jedinice lokalne samouprave. Postoje izuzeci kada u određenim područjima (tehnološke industrijske razvojne zone, slobodne zdravstvene zone, industrijske zelene zone itd) odobrenje za građene izdaje drugi organ (Direkcije, Agencije) koji obavlja radove u vezi ovih područja.

Ova druga novina Zakona, ustvari, odnosi se na novu formu za vođenje upravnog postupka oko izdavanja odobrenja za građenje. Prema stavu 2. člana 59. investitor podnosi zahtev nadležnom organu za dobijanje odobrenja za građenje i to u elektronskoj formi (u zavisnosti od kategorije gradnje). Prema novom članu 59-e Zakona i nadležni organ za izdavanje odobrenja za građenje je dužan da sprovedi postupak elektronskim putem, tj. pomoću informacijskog sistema nazvanog *“e-odobrenje za građenje”*. Stav 3. istog člana Zakona sadrži čak i decidnu

svojine koje je bilo regulisano u članu 29. Zakona o osnovnim vlasničkopravnim odnosima (*Sl. list SFR Jugoslavije*, br. 6/80 i 36/90). Videti: čl. 14. Zakon o građevinskom zemljištu...

odredbu prema kojoj je odobrenje za građenje, koje nije izdato u ovoj elektronskoj formi, ništavo.

3. Treća krupna novina Zakona o građenju je povećanje transparentnosti u postupku donošenja odobrenja za građenje. Ova transparentnost sprovodi se na dva načina. Prvi način je informisanje neposrednih suseda o donetom odobrenju za građenje. Nadležni organ koji je doneo odobrenje za građenje, prema članu 62-a Zakona, dužan je da u roku od tri dana od njegovog donošenja izvesti neposredne susede koji se graniče sa tom građevinskom parcelom o izdatom odobrenju, ukazujući im pri tome *“da oni imaju pravo u roku od 15 dana od dana izdavanja odobrenja mogu izvršiti uvid u dokumentaciju.”* Ukoliko neposredni susedi ne izvrše uvid ili ne ulože žalbu protiv odobrenja za građenje u roku od 15 dana od dana izdatog odobrenja, to odobrenje postaje pravnosnažno. Želimo ukazati da prema Zakonu o upravnim sporovima (Закон за управните спорови)¹⁵ neposredni susedi u ovom postupku imaju i pravo na pokretanje upravnog spora pred Upravnim sudom u roku od 30 dana od donošenja konačnog upravnog akta. Zadržuje što nova odredba tj. član 65-a Zakona o građenju propisuje da u slučaju da odobrenje za građenje nije postalo pravnosnažno zbog toga što je žalilac poveo upravni spor, a zbog toga investitor nije počeo sa izgradnjom pre pravnosnažnosti, *onda investor ima pravo da traži ne samo nadoknađivanje štete već i nadoknađivanje izgubene dobiti od žalioca, ukoliko tužbeni zahtev žalioca bude odbijen kao neosnovan ili nedopušten?!* Fakat je da je šikanozno pokretanje upravnog spora od strane suseda moguće, no pitanje autora ovog rada je da li se abusus u ovom slučaju treba razrešiti ovim putem s obzirom da žalioци koriste dopušteni propisani pravni put i pravni lek (tužbu)?! Gubljenje spora, prema autorima ovog rada nije dokaz za postojanje abususa, pa zato smatramo da abusus treba posebno biti dokazan u parničnom postupku. Ukoliko se abusus dokaže i ukoliko se dokaže da je šteta posledica abususa, tek onda se može primeniti odredba ove propisane zakonske novine.¹⁶

Drugi način poboljšanja transparentnosti u postupku izdavanja odobrenja za građenje je propisana dužnost nadležnog organa za izdavanje odobrenja za građenje da po njegovoj pravnosnažnosti, u roku od tri dana, dostavi jedan primerak izdatog odobrenja nadležnom organu za vođenje javne knjige za upis prava na nepokretnosti.¹⁷ Ova dužnost je predviđena radi pribeležavanja i uslovnog

¹⁵ Sl. vesnik na RM, br. 62/06.

¹⁶ Više o abususu videti: V.V. Vodinelić, *Takozvana zloupotreba prava*, Nomos, Beograd, 1997, str. 1-4. Isto i: R. Živkowska, *Opšt del na gražanskoto pravo*, Evropa 92, Skopje, 2011, str. 123-126.

¹⁷ Nadležni organ za upis prava nepokretnosti je Agencija o katastru nepokretnosti koja prema Zakonu o katastru nepokretnosti predstavlja organ Vlade, tj. samostalni upravni organ. Videti:

uknjiženja u javnoj knizi u kojoj je upisano pravo svojine zemljišta. Zaključuje se da se ovim putem, pomoću načela javnosti, ostvaruje i princip pravne sigurnosti, tj. sva treća lica mogu saznati za izgradnju trajnog objekata.¹⁸

4. Četvrta novina sadržana u Zakonu o građenju odnosi se na odgovornost ovlašćenog lica za izdavanje odobrenja za građenje. Naime, prema novom, izmenjenom članu 61, ukoliko nadležni organ izda odobrenje za građenje u suprotnosti sa Zakonom, ili ne odluči u zakonom određenom roku po zahtevu investitora, onda to službeno lice snosi krivičnu odgovornost prema odredbama Krivičnog zakonika (Кривичен законик).¹⁹ Autori ovog rada smatraju da je, u slučaju da je nadležni organ izdao odobrenje za građenje koje je u suprotnosti sa Zakonom, sasvim opravdano što Zakon propisuje postojanje krivične odgovornosti. Međutim, u drugoj situaciji tj. kad nadležni organ ne odluči u predviđenom roku, autori smatraju da se ne radi o protivpravnoj radnji već samo o “*ćutanju administracije*” i za tu situaciju bi Zakon trebalo da propiše druge vrste sankcije (novčanu kaznu npr). Pored krivične odgovornosti službenog lica, Zakon u članu 62, kao novinu, propisuje i odgovornost organa za prouzrokovanu štetu investitoru u slučajevima rušenja građevinskog objekta izgrađenog na osnovu ništavog odobrenja za građenje. Ova odredba prema Zakonu primenjuje se samo u slučajevima kad je ništavost odobrenja posledica postupaka nadležnog organa.

5. Peta novina iz Zakona o građenju je *donošenje odobrenja za građenje koje glasi na idealnim ili realnim delovima gradnje* (čl. 59-d st. 2). Nesumnjivo je da ova novina predstavlja veoma racionalno rešenje u urbanističkom pravu zbog toga što omogućava zadovoljavanje različitih potreba investitora u procesu građenja. Ovim putem, tj. izdavanjem zajedničkog odobrenja za građenje većem broju investitora nesumnjivo je da se u startu postupka omogućava rešavanje imovinskopravnih odnosa u pogledu sticanja prava svojine na posebnim delovima zgrade, čime se sprečavaju eventualni sporovi u pogledu deobe posebnih delova zgrada.

6. Šesta novina Zakona o građenju odnosi se na izmene regulative u pogledu instituta “*promena investitora*” (nosioca prava građenja) tokom procesa građenja. Pre donošenja ovih novina Zakon o građenju propisivao je da do promena investitora (nosioca prava građenja) može doći samo putem ugovora zaključenog između ranijeg i novog investitora (koji ispunjava uslove da bude investitor u smi-

čl. 6. Zakona o katastru nepokretnosti. O statusu Agencije o katastru nepokretnosti videti više kod: R. Živkowska, T. Pržeska, S. Dimova, N. Petruševska, *Komentar na Zakonot za katastar na nedvižnosti*, Evropa 92, Skopje, 2013, str. 51-52.

¹⁸ Vidi: čl. 144 – javnost, 145 – tačnost i poverenje u javne knjige, Zakon o katastru nepokretnosti...

¹⁹ Sl. vesnik na RM, br. 37/96, 80/99,4/2002, 43/2003, 19/2004, 81/2005, 60/2006, 73/2006, 87/2007, 7/2008, 139/2008, 114/2009,51/11, 135/11, 185/11, 42/12, 166/12, 55/13, 82/13, 14/14, 27/14, 28/14, 41/14, 115/14, 132/14,160/14 i 199/14.

slu Zakona). Prema poslednjim, novim rešenjima, tačnije prema članu 70-a Zakona, do promene investitora može doći i putem odluke stečajnog sudije. Ustvari, odluka stečajnog sudije predstavlja pravni osnov za donošenje rešenja od strane nadležnog organa, kojim se vrši promena investitora i koje postaje sastavni deo građevinsko-tehničke dokumentacije i kao takvo upisuje se u javnu knjigu za upisivanje prava na nepokretnosti.

7. Sedma značajna novina sadržana u izmenama i dopunama Zakona o građenju odnosi se na propisivanje rokova za izgradnju objekata. Prema novom članu 68. Zakona, gradnje prve i druge kategorija trebaju biti izgrađene u roku od 10 godina. Autori ovog rada smatraju da je ova odredba neprecizna i da je treba precizirati u smislu određenja početka toka roka. Tačnije, Zakon treba da predvidi da li ovaj rok počinje da teče od dana pravnosnažnosti odobrenja za građenje ili od dana započete gradnje koja prema Zakonu mora da bude započeta u roku od dve godine od dana pravnosnažnosti odobrenja za građenje. Na ovom mestu poželjno je podsetiti da nepoštovanje rokova za izgradnju propisanih ovim Zakonom, vodi do prekršajne odogovrnosti investitora, tj. do novčane kazne čija je visina zavisna od kategorije gradnje.²⁰

Na kraju ovog poglavlja želimo da ukažemo da su trajni objekti, prema propisima Republike Makedonije, i infrastrukturni objekti uvedeni Zakonom o katastru nepokretnosti. Prema članu 2. stav 1. tačka 8. *“infrastrukturni objekat je objekat iz područja saobraćaja, zatim instalacije izvan ili ispod zemlje (vodovi) i elektronske komunikacijske mreže i sredstva, sa svim njihovim pridružnim instalacijama.”* Želimo samo potencirati da se odredbe o građenju, sadržane u Zakonu građenju, odnose i na infrastrukturne objekte, kao trajne objekte, pa se stoga i sve novine u pogledu sticanja prava svojine na trajnim objektima putem građenja, kao zakonski način sticanja prava svojine, odnose i na građenje infrastrukturnih objekata.

Sticanje prava svojine objekata od trajnog karaktera putem legalizacije bespravno izgrađenih objekata

Objekti trajnog karaktera, prema zakonima R. Makedonije mogu nastati i putem legalizacije bespravno izgrađenih objekata. Pojam i postupak legalizacija bespravno izgrađenih objekata uređen je Zakonom o postupanju sa bespravno izgrađenim objektima iz 2011. godine. Ovaj Zakon kao bespravno izgrađene objekte *tretira sve one objekte koji su izgrađeni bez odobrenja za građenje ili suprotno odobrenju za građenje, kao i dograđivanje i nadgrađivanje gradnje, pomoćnih obje-*

²⁰ Prema članu 150. Zakona, kazna za prvu kategoriju gradnje iznosi 7000. evra, a prema članu 151. novčana kazna za drugu kategoriju iznosi 4000. eura.

kata, bazena za individualnu upotrebu, ukoliko su izgrađeni pre stupanja na snagu Zakona (čl. 2).

Zakon razlikuje bespravne objekte u tri kategorije: objekti od značaja za R. Makedoniju, objekti od lokalnog značaja i objekti zdravstvenih ustanova za primarnu, sekundarnu i tercijarnu zdravstvenu zaštitu. Izmenama i dopunama Zakona o postupanju sa bespravno izgrađenim objektima, njegove odredbe obuhvataju i legalizaciju linijskih infrastrukturnih objekata, kao i elektronskih komunikacijskih mreža i sredstava za koje su propisani i posebni uslovi u pogledu sticanje njihovog pravnog statusa.

Želimo napomenuti da je postupak za utvrđivanje pravnog statusa bespravnog objekata upravni postupak u kome nadležnost organa za sprovođenje ovog postupka zavisi od vrste objekta (čl. 4. st. 1). U ovom smislu, organ državne uprave koji obavlja radove iz oblasti uređivanje prostora sprovodi postupke za legalizaciju bespravnih objekata koji su od značenja za Republiku Makedoniju, kao i za objekte zdravstvenih ustanova za tercijalnu zaštitu i za elektronske komunikacijske mreže i sredstva. Za razliku od organa državne uprave, jedinice lokalne samouprave sprovode postupak za legalizaciju objekata od lokalnog značaja, kao i za objekte zdravstvenih ustanova za primarnu i sekundarnu zdravstvenu zaštitu. Bitno je napomenuti da u postupku utvrđivanja pravnog statusa bespravno izgrađenih objekata, nadležni organ donosi tzv. *urbanističku saglasnost* u roku od jedne godine od prijema zahteva za legalizaciju. Pri tome, ovu saglasnost organ donosi ukoliko bespravni objekat ispunjava zakonske uslove za utvrđivanje pravnog statusa bespravnog objekta. Ukoliko ne postoje ovi uslovi, onda nadležni organ donosi rešenje kojim odbija zahtev za utvrđivanje pravnog statusa bespravnog objekata. Fakat je da su dve činjenice primarne za donošenje rešenja za legalizaciju: prvo – da je objekat predviđen prema urbanističkoplanskoj dokumentaciji (uklopjen), i drugo – da za objekat bude rešen status zemljišta na kojem se nalazi taj objekat.

U pogledu pitanja statusa zemljišta na kome se nalazi objekat, osnovni tekst Zakona polazi od prezumcije da predmet legalizacije mogu biti samo bespravni objekti izgrađeni na zemljištu na kome njihov graditelj ima pravo svojine ili na zemljištu Republike Makedonije ili na zemljištu u svojini drugih lica sa kojima je graditelj imao zaključen ugovor o dugotrajnom zakupu. Osim ovih osnovnih situacija, izmene i dopune ovog Zakona, polazeći od nastale situacije u pravnom životu Republike Makedonije, propisale su i mogućnost legalizovanja objekata koji se nalaze na tuđem zemljištu (u svojini trećih lica, sa upisanim korisničkim pravom u korist trećih lica, sa prenesenim korisničkim pravom sa ranijeg vlasnika na treće lice i na zemljištu sa neupisanim pravima, kao i na zemljištu sa nerasčišćenim pravnim odnosima).

Utvrđivanje statusa bespravno izgrađenog objekata vrši se osnovu rešenja čime se utvrđuje da bespravni objekat isunjava uslove ukopljivanja objekata u urbanističko-plansku dokumentaciju, i da se može upisati u katastar nepokretnosti. Možemo zaključiti da pravnosnažno rešenje kojim se utvrđuje pravni status bespravno izgrađenih objekata u ovom slučaju predstavlja pravni osnov za upis prava svojine objekata u katastar nepokretnosti. Želimo napomenuti da prema članu 21. Zakona, u imovinskom listu, u koji se upisuje pravo svojine ovog objekta, Zakon propisuje i pribeleživanje da je taj objekat dobio pravni status saglasno Zakonu o postupanju sa bespravno izgrađenim objektima.

Može se konstatovati da i u ovom slučaju, tj. i kod ovih objekata njihovo nastajanje “*trajnosti*” zavisi, pre svega, od upisa u katastar nepokretnosi, što podrazumeva da nakon njihovog upisa oni menjaju svoj status i od tog momenta, isto kao i izgrađeni objekti, saglasno Zakonu o građenju, postaju trajni objekti. Autori ovog rada smatraju da u prvom slučaju – kad se radi o objektima trajnog karaktera izgrađenih saglasno Zakonu o građenju na osnovu odobrenja za građenje i njegovog upisivanja u katastar nepokretnosti, pravo svojine na ovim objektima nastaje na originarni (zakonski) način saglasno Zakonu o svojini i drugim stvarnim pravima.²¹ U drugom slučaju, kada se radi o trajnim objektima nastalim putem legalizacije bespravno izgrađenih objekata, smatramo da pravo svojine nastaje na osnovu rešenja za utvrđivanje pravnog statusa i njegovim upisivanjem u javnu knjigu za upisivanje prava na nepokretnosti, tj. ovo pravo nastaje saglasno odluci nadležnog organa na osnovu Zakona.²²

²¹ Prema članu 112. st. 1 “*Pravo svojine stiče se zaknom, na osnovu pravne radnje i nasleđivanjem*”. Prema članu 113: “*Prema zakonu, pravo svojine stiče se stvaranjem nove stvari, mešanjem i spajanjem, građenjem na zemljištu, održajem, odvajanjem plodova...*”

²² Prema članu 112. st. 2: “*Pravo svojine se stiče i odlukom nadležnog organa, na način i uslovima određenih zakonom*”, Isto.

RODNA ŽIVKOVSKA, LL.D.,
Professor, Faculty of Law “Iustinianus Primus” in Skopje
TINA PRŽESKA, LL.D.,
Professor, Faculty of Law “Iustinianus Primus” in Skopje,
University “Ss. Cyril and Methodius”, Skopje.

NOVELTIES IN REGULATING PERMANENT STRUCTURES IN MACEDONIAN LEGISLATION

Summary

The paper titled “Novelties in regulating permanent structures in Macedonian legislation” consists of three parts. In the first part of the paper the authors present the types of structures that may be found on construction grounds according to Macedonian legislation. The paper shows that there are four types of structures: permanent structures, illegal structures, temporary structures and urban equipment. The paper shows that permanent structures are those that are built on construction grounds with building permit and other necessary documentation. As such these structures are registered in public records for registration of rights on real estate (Real Estate Cadastre). Taking into account that permanent structures are registered in the Real Estate Cadastre, the authors conclude that these structures are to be considered as real estate.

Analyzing permanent structures the authors demonstrate that according to urban legislation these structures are different from structures under construction. The paper shows that structures under construction are divided in two categories – first and second. Upon handing over the structure and its registration in the Real Estate Cadastre the structure under construction becomes permanent structure. The paper shows that illegal structures are the ones built without building permit. They are only recorded but not registered in the Real Estate Cadastre since they can’t be objects of property rights. Regarding temporary structures, the papers shows that they are placed on construction ground on bases of a decision for placement, and they are not registered in the Real Estate Cadastre. For this reasons, the authors conclude that these structures are to be considered as movable objects. Also, the authors note that urban equipment is also to be considered as movable object, but unlike temporary structures, urban equipment is placed on construction ground that is already built. The Central part of the paper is dedicated to the analysis of the legal regime of permanent structures. Seven novelties are subject to analysis: 1. Widening the circle of persons who can obtain the status of a investor; 2. Introducing the digital proceedings for issuing building permits; 3. Increasing transparency in the proceedings for issuing building permits; 4. Increasing responsibility of the authorized personal for issuing building permits; 5. Issuing building permits for ideal and real parts of structures and 7. The introduction of new deadlines for terminating construction.

In the third part of the paper the authors demonstrate that in the legal system of the Republic of Macedonia permanent structures may also be created by legalization of illegal structures. In the process of legalization, as it is explained by the authors, illegal structures become permanent structures after a decision is rendered determining its legal status and then these structures may be registered as real estate according to the Law for Real Estate Cadastre.

SADRŽAJ – TABLE OF CONTENTS

Pravda i pravo

Justice and Law

La Justice et le Droit

PRAVO I DRUŠTVENI IMPERATIVI – II tom

LAW AND SOCIAL IMPERATIVES – Vol. II

Druga katedra

Secon Department

PRAVO NA SLOBODU

RIGHT TO FREEDOM

2. Sloboda ličnosti

Freedom of Personality

Olga Cvejić-Jančić

Pomaci u zaštiti lica sa intelektualnim i psihosocijanim
teškoćama

Shift in the protection of persons with disabilities 5

Gabriel García Cantero

Droits de l' enfant... ou droit à l'enfant 23

Penelope Booth

Divorce Reform the English Law Experience

Reforma razvoda braka - iskustvo engleskog prava 33

<i>Zoran Ponjavić</i>	
Pravni položaj tazbinskih srodnika u rekonponovanoj porodici Legal position of stepfamily in a blended family	41
<i>Gordana Kovaček-Stanić, Sandra Samardžić</i>	
Subjekti artifičijelnih reproduktivnih tehnologija i njihova prava u primeni ovih postupaka Subjects of artificial reproductive technologies and their rights within these procedures	57
<i>Dušica Palačković, Sanda Ćorac</i>	
Procesne garantije prava na poštovanje porodičnog života Procedural guarantees of the right to respect for family life	73
<i>Olga Jović-Prlainović</i>	
Pravo deteta na jednakost zabrana diskriminacije The Child's Right to Equality Prohibitoin of Discrimination	89
<i>Uroš Novaković</i>	
Alimentacioni fond prema Prednacrtu Građanskog zakonika Srbije Alimentation fund according to Preliminary draft of Serbian Civil code	103
<i>Melanija Jančić</i>	
Kontroverznost prava na prekid trudnoće kao metoda planiranja porodice Controversy of the Right to Abortion as a Method of Family Plannings	123
3. Upravno-pravna zaštita slobode	
<i>Administrative-Law Protection of Freedom</i>	
<i>Dragoljub Kavran</i>	
Reforma javne uprave - misija i stvarnost Public administration - mission and reality	135

<i>Dobrosav Milovanović</i> <i>Vuk Cucić</i>	
Reforma upravnog sudstva	151
<i>Marko Davinić</i>	
Sukob između prava javnosti da zna i prava na privatnost Collision between the public's right to know and the right to privacy	165
<i>Zehra Odyakmaz,</i> <i>Bayram Keskin</i>	
Human rights and equality institutions as a social imperative	181
<i>Dragan Vasiljević</i>	
Koncept vanrednih pravnih sredstava po novom Zakonu o opštem upravnom postupku Republike Srbije Concept of extraordinary remedies by new Law on General administrative procedure of the Republic of Serbia	215
<i>Zorica Vukašinović-Radojičić,</i> <i>Aleksandra Rabrenović</i>	
Jačanje kapaciteta policije u procesu evropskih integracija Capacity building of police in the european integration process	225
<i>Ljubodrag Pljakić</i>	
Upravno postupanje u novom Zakonu o opštem upravnom postupku Administrative Proceeding in the new Law on the General Administrative Procedure	237
<i>Zoran Lončar,</i> <i>Aleksandar Martinović,</i> <i>Darko Golić</i>	
Modeli izbora državnih službenika u državama bivše Jugoslavije Models of civil servants selection in states of the former Yugoslavia	251
	775

<i>Borče Davitkovski,</i> <i>Ana Pavlovska-Daneva,</i> <i>Ivana Shumanovska-Spasovska,</i> <i>Elena Davitkovska</i>	
Novi Zakon o opštem upravnom postupku u Republici Makedoniji i njegova primenljivost A new Law on general administrative procedure in the Republic of Macedonia	267
<i>Aleksandar S. Mojašević,</i> <i>Dejan Vučetić</i>	
Studija o efikasnosti rešavanja upravnih sporova u Republici Srbiji A study on the efficiency of administrative disputes resolution in the Republic of Serbia	283
 <i>Treća katedra</i> <i>Third Department</i>	
PRAVO NA IMOVINU RIGHT TO PROPERTY	
A. Opšta pitanja – kodifikacije <i>General questions – codification</i>	
<i>Slobodan Perović</i>	
Prednacrt Građanskog zakonika Republike Srbije	297
<i>Miodrag V. Orlić</i>	
Istorijat nastojanja da se donese novi Srpski građanski zakonik ...	317
<i>Branko Morait</i>	
Građanski zakonik kao društveni imperativ Civil code as a social imperative	341
<i>Radomir Prelević</i>	
Bogišićeva načela za kodifikaciju građanskog prava Bogisic's Principles for Codification of Civil Law in Montenegro	357

<i>Jožef Salma</i>	
O prvom potpunom normativnom Nacrtu Građanskog zakonika Republike Srbije	365
<i>Alajdin Alishani</i>	
Nekoliko reči o Nacrtu Građanskog zakonika Republike Srbije A few words on the Draft of Civil Code of the Republic of Serbia .	381
<i>Dragica Živojinović</i>	
Poslovna sposobnost i njeno lišenje u srpskom pravu u svetlu Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom Activ legal capacity and its deprivation in serbian law in the light of the Conventin on the rights of persons with disabilities	395
<i>Nataša Stojanović</i>	
Pravni status životinja od objekata do subjekata u pravu Legal status of animals from objects to subjects in law	413
B. Svojina	
<i>Ownership</i>	
<i>1.a. Svojina i druga stvarna prava</i> <i>Ownership and other property rights</i>	
<i>Nina Planojević</i>	
Predmet i sadržina prava građenja u Prednacrtu Građanskog zakonika Srbije The subject and the content of the right to construction in the Preliminary draft of Serbian Civil Code	431
<i>Duško Medić</i>	
Realni tereti Factual encumbrance	449
<i>Vladimir Todorović,</i> <i>Predrag Vasić</i>	
Obeštećenje žrtava holokausta u kontekstu restitucije Compensation to victims of the holocaust in the context of restitution	465
	777

<i>Mirjana Vulić</i>	
Pravo svojine na gradskom građevinskom zemljištu The right of property on the building site	481
<i>Jasmina Vukotić</i>	
Pravna priroda i sadržina prava građenja po Prednacrtu Građanskog zakonika Republike Srbije The right to build on the Preliminary Draft of the Civil Code of Republic of Serbia	493
<i>Đurđe Ninković</i>	
Državina u Nacrtu Građanskog zakonika	507
<i>Sofija Nikolić</i>	
Legalizacija bespravno izgrađenih objekata u Srbiji Legalization of illegally constructed buildings in Serbia	517
<i>Rodna Živkowska, Tina Pržeska</i>	
Novine u regulisanju trajnih objekata u zakonodavstvu Republike Makedonije Novelties in regulating permanent structures in Macedonian legislation	533
<i>Aleksandra Pavićević</i>	
Nalaz tuđe izgubljene stvari u uporednom pravu i budućem srpskom pravu Finding lost movables in comparative law and in the future serbian law	547
<i>Dragoljub Lazarević</i>	
Sticanje stvarne službensti na osnovu ugovora prema Nacrtu Građanskog zakonika Republike Srbije Acquisition of real easement under contract by the Draft Civil Code Republic of Serbia	565
<i>Divna Sarić, Milenko Sarić</i>	
Sticanje prava svojine po Prednacrtu Građanskog zakonika Srbije Acquisition of the ownership by the Preliminary Draft of Civil Code	585

I.b. Svojina i nasleđe

Ownership and inheritance

Balša Kaščelan

Oporezivanje nasledstva Inheritance tax	597
--	-----

*Žarko Dimitrijević,
Novak Krstić*

Nasledivost prava na garantovano snabdevanje električnom energijom Inheriting the right to the guaranteed electric energy supply	613
--	-----

C. Ugovor i odgovornost za štetu

Contract and Liability for Damage

*Tatjana Jevremović-Petrović,
Nataša Petrović-Tomić*

Naknada nematerijalne štete u slučaju smrti ili povrede životinje (kućnog ljubimca) Compensation of non-material damage in the case of animal (pet) death or injury	629
--	-----

Dorđe L. Nikolić

Dejstvo predugovora prema Prednacrtu Građanskog zakonika Republike Srbije Legal Effects of Preliminary Contract in Pilot draft of Civil Code of the Republic of Serbia	657
---	-----

Snežana Dabić

Mogućnost odricanja od dejstava ostvarenja raskidnog uslova The waiver of condition subsequent	675
---	-----

Boštjan Tratar

Redovni sudovi kao čuvari ljudskih prava u ugovorima građanskog prava Regular courts as guardians of human rights in contracts of civil law	693
--	-----

Marko Perović

Nemogućnost i otežana mogućnost ispunjenja obligacije Termination of obligation due to impossibility of fulfilment	715
---	-----

*Vladimir Vrhovšek,
Vladimir Kozar*

Naknada materijalne i nematerijalne štete fizičkim i pravnim licima u pravu Republike Srbije Compensation for material and immaterial damage caused to natural and legal persons in serbian law	737
--	-----

Igor Kambovski

Zastupništvo – prošlost i sadašnjost Agency – past and present	751
---	-----

Genc Trnavci

Razlike između “obaveza sredstava,” “obaveza rezultata” i “obaveza garancije” prema Zakonu o obligacionim odnosima Distinctions among “the obligations of result,” the obligations of means,” and “the obligations of warranty” according to the Act on Obligations	761
---	-----